

Лабрадор (*labradorite*) — названий за місцем знахідки на о. Поль біля узбережжя півострова Лабрадор, Канада. Відкритий як мінеральний вид у 1770 р. Різновид плагіоклазів $\text{Ca}[\text{Al}_2\text{Si}_2\text{O}_8]\text{-Na}[\text{AlSi}_3\text{O}_8]$ з анортзитовою складовою №50-70. Добре відомий в Україні (Житомирщина, Черкащина), Канаді (на півострові Лабрадор тощо) і Фінляндії як головний породоутворювальний мінерал лабрадоритів. Це магматичний мінерал. Належить до виробного каміння. Лабрадору з українських родовищ властиві різні розміри кристалів (від міліметрів до 10-12 см) і кольори іризації — райдужної різнокольорової гри поверхні кристалів. Ця веселка може бути від світло- до темно-синього і зеленого кольорів, або ще багатшою — жовтою, оранжевою, червоною, фіолетовою (рис. 9, 10). Природу іризації українських лабрадорів з'ясовували вітчизняні дослідники *М.І. Безбородько*, *Т.М. Агафонова* і *М.К. Крамаренко*. Особливо ретельно вивчав це явище *М.К. Крамаренко* [2]. Він показав, що кольори іризації лабрадору залежать як від зміни складу плагіоклазу, так і особливостей його тонкої кристалічної будови. Вироби з лабрадориту можуть бути при-

красою фасадів будинків, станцій метрополітену, інтер'єру тощо чи предметом каменерізного мистецтва. В Україні лабрадорит використовують ще для виготовлення пам'ятників. Кристали лабрадору з яскравим кольоровим полиском його шліфованих поверхонь є привабливими для скарбничок колекціонерів.

Поки що лише 12 українських мінералів зображено на марках. Однак значно більше їх заслуговують бути показаними світу завдяки поштової марці. Серед них мікроскопічні кристали **алмазу** із Середнього Придніпров'я, мікрокристали **самородної міді** і гігантські кристали **кварцу** та **польових шпатів** із Волині, кристали **самородного золота** Закарпаття і Донбасу, кристали **циркону** і **корунду** із Приазов'я, пластинки **самородної платини** і кристали **графіту** із Поділля тощо. Всіх не перерахувати, і майже кожен із 1200 відкритих нині мінералів в Україні — цих неперевершених творинь Природи — чимось привабить око людини і, можливо, відкриє віконце для розгадки таємниць надр нашої країни.

Новини академічного книговидання

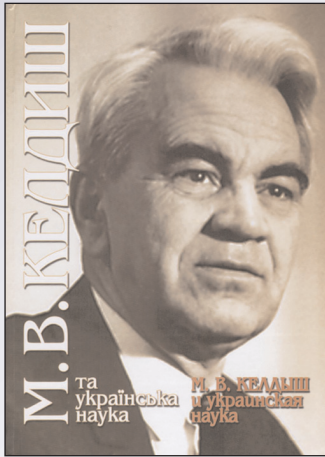
Анна Радченко
канд. геол. наук,
учений секретар
Науково-видавничої ради
НАН України,
м. Київ

Шановні читачі!

Від цього числа "Світогляд" запроваджує нову рубрику — "Новини академічного книговидання". У ній представлятимемо найцікавіші та найцікавіші книги, підготовані та видані установами Національної академії наук України та іншими науковими установами. На жаль, не всі ці видання можна придбати через книготорговельну мережу, але вони надходять до провідних наукових бібліотек України, бібліотек вищих навчальних закладів та наукових установ.

У 2010 році науковими установами НАН України було підготовлено і випущено 654 наукові монографії, 217 неперіодичних збірників наукових праць, 379 підручників, навчальних посібників, енциклопедій, довідників, науково-популярних видань, — загалом 1250 назв книжкових видань. Серед наукових монографій 54 випустило видавництво "Наукова думка", 12 — Видавничий дім "Академперіодика", 346 — інші українські видавництва, 55 — зарубіжні видавництва, 187 — власні поліграфічні дільниці наукових установ Академії.

Інформацію про всі ці книжкові видання починаючи з 2004 року ми збираємо, упорядковуємо та видаємо у вигляді щорічних рубрикованих "Анотованих каталогів книжкових видань" НАН України. Каталоги розсилаємо по бібліотеках України та країн СНД, намагаючись таким чином поширювати інформацію про здобутки вітчизняної науки і видавничої справи. Зібрана у каталоги інформація доступна також усім користувачам мережі Інтернет за адресою www.publications.nas.gov.ua.

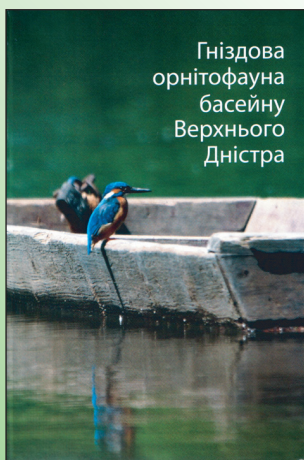
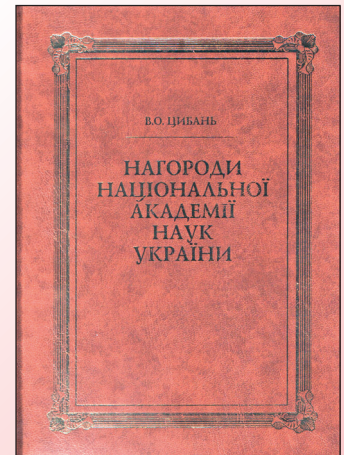

Отже, відкриває рубрику прекрасна книга з історії науки, присвячена великому вченому сучасності й неперевершеному організатору науки, багаторічному президенту Академії наук Радянського Союзу — *Мстиславу Всеволодовичу Келдишу*. Книга "М.В. Келдиш та українська наука", видана до 100-річчя від дня народження вченого у січні цього року, містить паралельні тексти українською та російською мовами — спогади президента НАН України академіка *Бориса Патона* та інших вітчизняних учених, дослідницькі матеріали, які висвітлюють зв'язки *М.В. Келдиша* з українською науковою спільнотою, а також фотоматеріали про відвідини ним українських наукових установ.

Підготовано книгу у Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського, видано 2011 року Видавничим домом "Академперіодика" НАН України (формат 70 x 100 / 16, 272 стор., 24 іл.).

Останнім часом видання з історії науки стають усе більш популярними й необхідними, а з виникненням систематизованих досліджень історії номінування, номінаторів (тих, хто рекомендує претендентів на премію) та номінантів престижних відзнак, зокрема, Нобелівської премії, історія різноманітних нагород перестала бути надбанням вузького кола фахівців. Книга *Валерія Цибаня* "Нагороди Національної академії наук України. Золота медаль ім. В.І. Вернадського. Премії імені видатних учених України. Відзнаки" може, на мою думку, слугувати взірцем для подібних видань. У ній коротко та змістовно викладено історію формування нагороджувальної системи Національної академії наук України, описані усі нагороди та подано короткі відомості про видатних учених, на знак вшанування яких започатковано іменні нагороди. Цікавим є також додаток, де вміщено постанови органів влади, Президії НАН України про заснування нагород, премій та відзнак з їх описами, а також перелік усіх лауреатів цих нагород від започаткування до сьогодні. Ця інформація дозволяє не тільки прослідкувати історію нагороджень, але й побачити зміну у часі актуальних напрямів наукового пошуку.

Підготовано книгу у Президії Національної академії наук України, видано у 2010 році Видавничим домом "Академперіодика" НАН України (формат 70 x 100 / 16, 400 стор.).

Книга "Гніздова орнітофауна басейну Верхнього Дністра", підготовлена і видана колективом працівників Державного природознавчого музею НАН України у Львові, вражає великою кількістю прекрасних і якісних кольорових ілюстрацій — "портретів" птахів та зображень ландшафтів. У монографії дуже вдало поєднані основні засади укладання довідкових видань та викладення результатів наукового дослідження. Вивчено 195 видів гніздових птахів, що населяють основні біотопи басейну Верхнього Дністра наприкінці ХХ і на початку ХХІ століть. Ретельно описані та проілюстровані відповідними картами та схемами їх поширення чисельність та щільність населення. Наприкінці книги вміщено розділи, присвячені тенденціям зміни орнітофауни під впливом людської діяльності, а також заходам, спрямованим на охорону видового різноманіття птахів. У додатку подано покажчик українських та латинських назв видів птахів.

Видано книгу Державним природознавчим музеєм НАН України за участію Західноукраїнського орнітологічного товариства у 2010 році (формат 70 x 100 / 16, 400 стор. + 48 кольор. іл.).

Сьогодні, коли зацікавлення козацькою проблематикою та спроби відродити в Україні та Росії козацтво стали потроху стихати, настав час фундаментальних козакознавчих студій. Для західного світу потужним імпульсом до вивчення козацької історії є бажання докладно з'ясувати межі європейського світу та визначити глибинні основи теперішніх моделей співіснування його з сусідами. Саме таке дослідження представлено у книзі *Віктора Брехуненка* "Козаки на степовому кордоні Європи: типологія козацьких спільнот ХХІ - першої половини ХХІІ ст.". Найкраще скаже про блискучий стиль викладення цієї книги цитата: "Козацтва, виникнувши на неспокійній еластичній межі між осілою цивілізацією й кочовим / напівкочовим світом, між лісом і степом, християнською й мусульманською ойкуменами, були покликані самою своєю природою уособлювати дух Степового Кордону Європи, наповнений конфронтаціями та взаємодіями, фобіями та запозиченнями в найрізноманітніших сферах ... не могли не бути тим оголеним нервом, який чутливо реагував на будь-які зміни тутешньої ситуації".

Видано книгу Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України у 2011 році (формат 70 x 100 / 16, 503 стор.).

